



Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. V. Vtrùm Fides poßit esse partiale principium assensus falsi: ubi
etiam an Deus poßit infundere errorem aut habitum vitiosum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

IV. Objicies quintò: Si Parochus rustico alicui aut puero inter varios articulos veros proponeret unum falsum, illi non minus hunc quam illum crederent, imò credere tenerentur, ergo divinz Fidei potest subesse falsum, maxime si omnes eodem actu crederent. Respondetur, Rusticum illum aut puerum juxta dicta Sect. secundà veros illos articulos credere posse Fide verà & infusà, falsum verò Fide tantum existimata, & naturali. Quòd si articulos illos omnes eodem actu credat, actus ille erit simpliciter falsus & naturalis, bonum enim ex integrâ causâ, malum ex quolibet defectu, & fas sit ita loqui, modicum fermentum totam massam corrumpit. Tribuendo tamen singula singulis, hic actus, prout terminatur ad articulos veros, est verè actus Fidei; ut verò tendit in articulum falsum est tantum actus Fidei existimatus: sicut si quis eodem actu cognosceret duo objecta, clarum alterum, alterum obscure, actus respectu primj foret scientificus, respectu secundj opinativus: quemadmodum contingit quando quis eadem visione materiali videt duos colores, quorum unus est vivax & maxime activus, alter obtusior, hic idem actus colorem illum vividum representat clarè, hunc obscure; & sexcenta hujusmodi exempla, quæ in Philosophiâ notavi.

V. Objicies sextò: Prudentia est virtus intellectualis, hæc nihilominus ferri potest in falsum, Jacob siquidem prudenter existimabat Liam esse suam uxorem, ergo & actus Fidei ferri potest in falsum, seu in revelationem apparentem. Ad solutionem notandum, Prudentiam, quamvis judicium speculativum supponat, non tamen in eo sitam esse formaliter, sed in judicio practico, quo quis probabiliter judicat circa tale objectum hic & nunc sic esse operandum, estque virtus directrix voluntatis, immediatèque ad omnes ejus actus intentionaliter concurrentis. Etiam si ergò judicium illud speculativum, quod actum prudentiæ antecedit, sit subinde falsum, judicium tamen practicum, in quo consistit prudentia, non est propterea falsum. Omne ergò judicium, quod est actus prudentiæ, est semper verum; in exemplo posito verbi causa, Jacobus actu prudentiæ judicabat posse se licitè accedere ad Liam, & revera poterat, sicque actus ille erat verus: & idem existimo in aliis similibus exemplis hic adferri solitis.

VI. Urgebis: In casu dicto Jacobus non solum prudenter judicabat se posse accedere ad Liam; sed etiam judicabat prudenter Liam esse suam uxorem, sed hic actus erat falsus, ergo actus prudentiæ potest esse falsus. Respondetur, Actum illum speculativum non esse propriè actum prudentiæ, vocari tamen judicium prudens, tum quia cum summâ probabilitate eliciebatur, quo sensu omnis actus probabilis dici potest prudens: tum quia ob invincibilem ignorantiam quâ nitebatur, aptissimus erat ad judicium illud practicum, in quo vera prudentia consistit, fundandum. Est ergò actus prudentiæ occasionaliter, non formaliter.

VII. Objicies septimò: Si actus Fidei de objecto contingenti sit essentialiter verus, ergo omnis alius actus de objecto contingenti erit essentialiter verus. Confirmatur: Visio beata videns se perpetuò duraturam non est essentialiter vera, alioqui nec à Deo posset destrui. Ad argumentum negatur consequentia, est enim peculiaris ratio de actu Fidei, quæ fusè declarata est Sect. 2.

VIII. Ad Confirmationem dico omnem visionem beatificam esse essentialiter veram. Ad inconveniens autem quod inde deducebatur, respondeo, Visionem beatificam supra se reflectentem, duobus modis se habere posse: vel enim concomitanter quasi se habet ad seipsam, & nullo præsupposito, seque immediatè videt perpetuò duraturam, tunc autem nullum est inconveniens quod sit necessariò indestruibilis, etiam à Deo. Alio modo videre se potest perpetuò duraturam, nempe in actu alterius, ut in actu Fidei, quo quis crederet visionem beatificam, quam Petrus habet duraturam semper, in hoc casu visio illa, quæ Petrus in illo actu videt eam perpetuò duraturam, non est semper duratura necessariò & antecedenter, sed tantum consequenter & liberè, supponit enim decretum liberum Dei de illâ nunquam destruendâ; prius enim quàm hanc ejus durationem revelet Deus, debet statuisse eam nunquam destruere, sicque non obstantè hac visione reflexâ sui, est quovis instanti simpliciter, seu antecedenter destruibilis: sicut etiam contingeret in duratione Angeli, quam Sanctus aliquis aut Angelus videret semper duraturam.

Ad Confirmationem dico omnem visionem beatificam esse essentialiter veram. Ad inconveniens autem quod inde deducebatur, respondeo, Visionem beatificam supra se reflectentem, duobus modis se habere posse: vel enim concomitanter quasi se habet ad seipsam, & nullo præsupposito, seque immediatè videt perpetuò duraturam, tunc autem nullum est inconveniens quod sit necessariò indestruibilis, etiam à Deo. Alio modo videre se potest perpetuò duraturam, nempe in actu alterius, ut in actu Fidei, quo quis crederet visionem beatificam, quam Petrus habet duraturam semper, in hoc casu visio illa, quæ Petrus in illo actu videt eam perpetuò duraturam, non est semper duratura necessariò & antecedenter, sed tantum consequenter & liberè, supponit enim decretum liberum Dei de illâ nunquam destruendâ; prius enim quàm hanc ejus durationem revelet Deus, debet statuisse eam nunquam destruere, sicque non obstantè hac visione reflexâ sui, est quovis instanti simpliciter, seu antecedenter destruibilis: sicut etiam contingeret in duratione Angeli, quam Sanctus aliquis aut Angelus videret semper duraturam.

SECTIO QUINTA.

Vtrum Fides possit esse parziale principium assensus falsi: ubi etiam an Deus possit infundere errorem, aut habitum vitiosum.

Quoad primum, Quæstio fermè est de modo loquendi, quam proinde paucis perstringam. Dico itaque, quando altera præmissa est de Fide, altera naturalis falsa, ut in hoc & similibus syllogismis: Vbi sunt due nature, sunt due hypostasies, sed in Christo sunt due nature, ergo sunt due hypostasies: in hoc inquam syllogismo licet præmissa Fidei non sit causa, etiam partialis, specialiter determinans ad falsum, sed hoc faciat præmissa naturalis falsa, quæ determinat præmissam illam ad conclusionem hæreticam, non tamen videtur negati, posse, quin præmissa Fidei simul cum aliâ ad conclusionem illam intentionaliter concurrat, sicut in omnibus aliis conclusionibus contingit, quæ tanquam causam naturaliter exigunt duas præmissas, una enim sola ad hoc non sufficit, ut constet.

Quoad secundum, Utrum scilicet possit Deus intellectui creato infundere errorem, seu assensum falsum: Prima sententia est affirmativa, ita Caietanus in lib. 2. Regum, cap. 12 & 16. dicens Deum posse esse causam mendacii, non ut mendacium est, sed ut est poena. Eandem sententiam tenet Vasquez 1. 2. Disp. 9. cap. 4. & tertîa parte, Disp. 61. cap. ultimo, ubi ait Deum esse posse causam erroris, in actibus saltem quoad substantiam naturalibus. Idem docet P. Arriaga hic, Disp. 4. Sect. 5. num. 74 & alibi.

Secunda sententia negat posse Deum infundere alicui errorem: ita Coninck hic, Disp. 10. dub. 2. num. 28. & 29. Neque hoc de actu tantum erroris asserendum dicunt multi, sed etiam de habitu: ita Medina 1. 2. quæst. 24. Turrianus 2. 2. Disp. 3. dub. 4. Tannerus hic, disp. 1. q. 1. d. 5. n. 152. estque communissima inter recentiores opinio.

VIII. Visio beatificans duobus modis se reflexè videre potest.

Visio antecedenter & consequenter perpetuò duratura.

I. Possitne actus Fidei divina concurrere partialiter ad actum falsum.

Ad conclusionem eliciendam præmissam concurrere utraqque præmissa.

II. Docent multi Deum posse infundere errorem.

III. Negant contra alii posse Deum infundere errorem.



TOM. II.

IV. *Duos modis intelligi potest Deus infundere errorem.*

Non est hic sermo de concursu universali.

V. *Sicut summa bonitati repugnat inclinare ad malum, ita prima veritati inclinare ad falsum.*

Indignum Deo est bonitatem in errorem inducere.

VI. *In nullo subiecto producere per se potest Deus qualitatem erroris.*

Quantum inripitudo moralis in errore invenitur.

VII. *Nequit Deus cuiquam habitum erroris infundere.*

Notandum hanc erroris infusionem dupliciter intelligi posse: Primò ita ut Deus per se & adæquate, ac sine concursu intellectus creati assensum falsum in eo producat. Secundò ut simul cum intellectu hominis aut Angeli actum erroneum in eo efficiat, non per generalem tantum concursum, hac enim ratione non solum ad actus falsos, sed etiam ad peccaminosos, ut ad odium Dei, blasphemiam, & similes cum hominibus concurrat Deus, ut communis habet Philosophorum ac Theologorum sententia, & latè contra Durandum & Dolam ostendi Disputat. 29. Physicorum. Non ergo de hoc ad errorem concurrendi modo procedit questio, sed utrum speciali quadam ratione ad illum possit Deus concurrere, intellectum scilicet peculiariter ad eum determinando, & movendo, quemadmodum movet & inclinatur ad actus bonos.

Prima Conclusio: Deus nec errorem per seipsum solum in intellectu denominationis illius capace producere potest, nec cum homine aut Angelo peculiari modo, proximè explicato ad illius productionem concurrere. Ratio est: Deus namque, sicut quia est summa bonitas, non solum peccare ipse nequit, sed nec in alio esse vera causa peccati, voluntatem scilicet creatam ad illud peculiariter movendo ac determinando, ita cum sit prima veritas, non solum non potest per se falsum testari, sed nec alium ad actum falsum determinare & peculiariter modo ad errorem impellere, ita ut sit vera & propria illius causa, eique specialiter imputari possit quòd homo erreret; hoc siquidem, ut dixi, non minus dedecere videtur primam veritatem, quam alterum summam bonitatem. Et sanè per se, vel ex ipsa terminorum apprehensione Deo maximè indignum videtur, ut quemquam decipiat, seu in errorem inducat. Hinc S. Augustinus libro 83. Quæstionum, quæst. 53. Deus, inquit, est Pater veritatis, & Veritas, & Spiritus veritatis. Non igitur Deus deceptor est, quod credere impium esse qui non intelligat? Ibidem etiam in hanc rem: Summa, inquit, & perfecta veritas est, nomen decipere: additque hoc pronuntiatum: ultimum vitium est decipere.

Secunda Conclusio: Probabilius mihi videtur, ne quidem in intellectu, effectus illius formalis incapace, aut etiam in lapide, posse Deum qualitatem hanc erroris, seu assensus falsi producere. Ratio est: hæc enim qualitas, quamvis hic & nunc per accidens hominem non reddat deceptum, ex naturâ suâ tamen ad hoc ordinatur, cuius proinde productio parum decere videtur primam veritatem: sicut ob infinitam in Deo bonitatem, nullo modo concedendum est, posse Deum per se qualitatem odii Dei, etiam in lapide, vel extra omne subiectum producere, ob sceditatem scilicet, & turpitudinem moralem in eâ reperiendam, quæ etiam turpitudinis suo modo reperitur in errore, cum ex se, ut dixi, & in actu primo ordinatur ad deceptionem.

Tertia Conclusio: Non actum solummodo, sed nec habitum erroris infundere cuiquam potest Deus: ita auctores numero tertio citati. Ratio est eadem cum illâ, quam adduximus primâ conclusione; cum enim habitus erroris peculiariter ordinatur ad assensum falsum, seu errorem producendum, Deus, qui illum infundit, hominem peculiariter ad errorem, & deceptionem directè inclinaret, ac determinaret, effectque ipsi vera causa errandi, quod, ut ostendit,

di, in primam veritatem cadere omnino non potest. Confirmatur: Qui peculiari modo alterum movet & impellit ad peccandum, est peculiaris causa peccati, ergo & errandi is, qui peculiari modo incitat ad errorem. Confirmatur secundò: Deus eo quòd peculiariter ad actum bonum movet est auctor & causa illius, ergo si infundat aliquid inclinans ad errorem, erit similiter erroris causa.

Dices: Quantumvis alicui infundatur habitus erroris, hic tamen ad actum falsum non necessitat, sed integrum ei est actum erroris elicere, vel non elicere, utpote qui hæc in parte sui ad huc iuris est, nullaque ei vis infertur. Respondetur: Licet productio erroris pendeat à libertate creaturæ sese hic & nunc ad illum immediatè determinantis, tribueretur nihilominus Deo, qui nimirum speciali ratione ad eum movet & inclinatur. Sicut, licet voluntas creata ad actum bonum immediatè se determinet, Deus tamen per gratiam internæ illuminationis, sanctas scilicet inspirationes eam ad actum illum movendo & inclinando censetur vera illius causa.

Hinc tandem infero non posso Deum cuiquam infundere habitum vitiosum. Ratio eadem est quæ præcedente conclusione; sicut enim Deus, si habitum erroris infunderet, inclinaret intellectum ad assensum falsum, ita si habitum vitiosum infunderet voluntati, illam peculiariter moveret ad actum peccati, effectque vera illius causa, non minus quam in præcedente casu effect vera causa erroris.

Ad plenioram tamen huius postremi, & præcedentium in totâ hac Sectione intelligentiam notandum, tum habitus erroris, tum vitiosos esse in duplici differentia: aliqui enim habitus erroris sunt essentialiter erronei, illi nimirum, qui ex naturâ suâ ordinantur ad actus, qui necessariò semper sunt falsi, ut est actus negans esse Deum, esse illum Trinum & Unum, Infinitum, Immensum, Omnipotentem, &c. Item actus negantes prima principia, & demonstrationes quasdam mathematicas, &c. Ex habitibus similiter vitiosis alii sunt intrinsecè, & essentialiter tales, ut habitus odii Dei, blasphemiz, & similes: habitus etiam ad hos actus inclinantes, volo mentiri, committere adulterium, sacrilegium, &c. ita volo studere, legere, comedere quia est prohibitum, vel, etiamsi sit prohibitum.

De his ergo habitibus intelligenda sunt, quæ hæctenus circa infusionem habitus erroris & vitii diximus: alii enim sunt habitus tum erroris, tum vitii, ut tomo præcedente, Disp. 98. Sect. 1. & 2. ostendi, quæ non ex prædicatis suis intrinsecis, sed per accidens solummodo sunt falsi aut mali; cum enim actus, ad quos inclinant, non sint intrinsecè mali, sed secundum prædicata sua intrinseca indifferentes, & mali solum prout sub sunt prohibitioni, sub quâ ratione habitus eos non respiciunt, sed tantum secundum prædicata eorum intrinseca, ut loco citato, & Disp. 97. Sect. 2. num. 6. & sequentibus fusè declaratum est, non est cur huiusmodi habitus à Deo infundendi nequeant, cum, prout à Deo infunduntur, sint indifferentes: & idem est de huiusmodi habitibus erroris.

Si Deus habitum erroris infunderet, censetur causa assensus falsi.

VIII. *Quantumvis homo liber ad assensum falsum concurreret, Deus tamen peculiariter foret illius actus causa.*

IX. *Non potest Deus cuiquam infundere habitum vitiosum.*

X. *Habitus vitiosi & erroris sunt in duplici differentia.*

Habitus aliqui vitiosi & erroris sunt essentialiter tales.

XI. *Quidam habitus per accidens tantum inclinant ad errorem & vitium.*